

Sygn. akt I C 1790/21

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 27 kwietnia 2022 r.

Sąd Okręgowy w Krakowie I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący : Sędzia SO Agnieszka Włodyga

Protokolant: Małgorzata Wałęga

po rozpoznaniu w dniu 27 kwietnia 2022 r. w Krakowie

na rozprawie

sprawy z powództwa K. K.

przeciwko m-Bank S.A. w W.

o ustalenie i zapłatę

I. ustala, że umowa nr (...) o kredyt hipoteczny dla osób fizycznych (...) waloryzowany kursem (...) z dnia 7 listopada 2007 r. jest nieważna;

II. zasądza od strony pozwanej m-Bank S.A. w W. na rzecz powódki K. K. kwotę 277.522,34 zł. (dwieście siedemdziesiąt siedem tysięcy pięćset dwadzieścia dwa złote trzydzieści cztery grosze) z odsetkami w wysokości ustawowej za opóźnienie od dnia 27 kwietnia 2022 r. do dnia zapłaty;

III. oddala powództwo w dalej idącej części;

IV. zasądza od strony pozwanej na rzecz powódki kwotę 11.817 zł. tytułem zwrotu kosztów postępowania.

Sygn. akt I C 1790/21

UZASADNIENIE

wyroku z dnia 27 kwietnia 2022 r.

Powódka K. K. w pozwie (k. 2) i piśmie zmieniającym żądanie pozwu (k. 364) skierowanym przeciwko stronie pozwanej (...) S.A. w W. wniosła o:

- ustalenie, na podstawie art. 189 k.p.c., że umowa nr (...) o kredyt hipoteczny dla osób fizycznych (...) waloryzowany kursem (...) z dnia 7 listopada 2007 r. jest nieważna

- zasądzenie, na podstawie art. 410 § 2 k.c. w zw. z art. 405 k.c. od strony pozwanej na rzecz powódki kwoty 277.522,34 zł. tytułem zwrotu nienależnie uiszczonych przez powódkę na rzecz strony pozwanej rat kapitałowo-odsetkowych oraz innych opłat okołokredytowych wraz z odsetkami w wysokości ustawowej od kwoty 257.286,67 zł. od dnia 4 marca 2021 r. do dnia zapłaty i od kwoty 20.235,67 zł. od dnia 25 marca 2022 r. do dnia zapłaty

- zasądzenie kosztów postępowania

Powódka zgłosiła też roszczenie ewentualne o ustalenie że postanowienia §1 ust. 3 i 3A, §7 ust. 1, §11 ust. 2 i 4, §13 ust. 6, §16 ust. 3 stanowią niedozwolone postanowienia umowne w rozumieniu art. 358¹ § 1 k.c. nie wiążą powoda i umowa powinna być wykonywana z pominięciem mechanizmu waloryzacji.

Na uzasadnienie powódka wskazała, że w dniu 7 listopada 2007 r. zawarła z poprzednikiem prawnym pozwanego Banku umowę o kredyt hipoteczny dla osób fizycznych (...) waloryzowany kursem (...). W umowie zawarto postanowienia odnoszące się do waloryzacji wysokości zaciągniętego kredytu oraz wysokości rat spłaty do waluty obcej – franka szwajcarskiego. Powódka podniosła, że nie została poinformowana o sposobie określania kursu kupna oraz kursu sprzedaży przez stronę pozwaną, a także nie uzyskała od Banku wiedzy odnośnie zasad i czynników wpływających na wysokość tych kursów. Powódka wskazała także, że postanowienia zawarte w umowie nie były indywidualnie negocjowane, a stanowiły wyłącznie część wzorca, którym na skalę masową posługiwała się strona pozwana przy zawieraniu umów kredytów hipotecznych. Powodowie nie mieli żadnego wpływu na jego treść. Zdaniem powódki przedmiotowa umowa jest nieważna, bowiem jest tak skonstruowana, że pozwala na arbitralne kształtowanie wysokości świadczeń powódki przez stronę pozwaną. Postanowienia umowne, zawierające mechanizm indeksacji, zgodnie z art. 69 ust. 1 prawa bankowego jako dotyczące zwrotu kredytu i odsetek, określają świadczenie główne kredytobiorców. Wskutek pobierania przez stronę pozwaną od powódki należności na podstawie postanowień, które są abuzywne, dochodziło do spełnienia przez powódkę na rzecz pozwanej świadczenia nienależnego.

W odpowiedzi na pozew **strona pozwana (...) S.A. w W.** (k. 62) i w piśmie z dnia 22 kwietnia 2022 r. wniosła o oddalenie powództwa w całości i zasądzenie od powodów na rzecz strony pozwanej kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych. Strona pozwana w całości zakwestionowała roszczenia pozwu, tak co do zasady jak i co do wysokości. Zaprzeczyła wszelkim twierdzeniom, zarzutom i wnioskom powódki, które zostały zawarte w pozwie, poza przyznanymi wprost. Strona pozwana podniosła, że powódka nie wykazała: co do zasady i wysokości roszczenia pozwu, interesu prawnego, statusu konsumenta. Nadto, powódka nie wykazała, że strona pozwana jako bank stosowała miernik waloryzacji według swojego uznania i niezależnie od warunków rynkowych, według którego obliczana była wysokość zobowiązania powódki. Powódka miała świadomość ryzyka związanego z kredytem waloryzowanym i je zaakceptowała. Strona pozwana zaprzeczyła także, że postanowienia przez niego stosowane dotyczące zasad ustalania kursów wymiany walut były sprzeczne z dobrymi obyczajami i rażąco naruszały interesy powódki. Zaprzeczyła również, jakoby nie istniała możliwość negocjacji warunków umowy. Strona pozwana nie zgodziła się także z twierdzeniem, że na tle spornej umowy powstało świadczenie nienależne, a założenia powódki w tej kwestii są bezzasadne. Powódka nadużywa zarzutu abuzywności po to, aby uchylić się od skutków prawnych zawartej w przeszłości umowy o kredyt indeksowany, ponieważ umowa ta okazała się z przyczyn niezależnych od Banku mniej korzystna niż pierwotnie zakładała powódka. Rzekomy zarzut dowolności w ustalaniu kursu przez pozwany Bank jest twierdzeniem, które nie uwzględnia zasad funkcjonowania banku na rynku oraz nie uwzględnia fundamentalnych zasad gospodarki wolnorynkowej.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

K. K. złożyła w dniu 18 października 2007 r. wniosek o udzielenie kredytu hipotecznego (...) hipoteczny w wysokości 270.600 zł., w tym opłaty okołokredytowe i składki ubezpieczeń – 5.600 zł. w walucie frank szwajcarski na okres 360 miesięcy spłacanych w malejących ratach kapitałowo-odsetkowych płatnych do 15-tego każdego miesiąca, z przeznaczeniem na zakup lokalu mieszkalnego. We wniosku K. K. wskazała, że wykonuje zawód architekt/projektant.

W dniu 22 października 2007 r. powódka złożyła oświadczenie, że w pierwszej kolejności przedstawiono jej ofertę kredytu w złotym polskim, że dokonała wyboru oferty kredytu hipotecznej denominowanej w walucie obcej mając pełną świadomość ryzyka związanego z tym produktem, w szczególności że niekorzystna zmiana kursu waluty spowoduje wzrost comiesięcznych rat oraz wzrost całego zadłużenia.

Dowód: wniosek o udzielenie kredytu hipotecznego (...) z dnia 18 października 2007 roku (k.118-122, oświadczenie z dnia 22 października 2007 r., k. 123)

W dniu 6 listopada 2007 r. Bank wydał decyzję kredytową nr (...), w której uwzględnił wniosek powódki o udzielenie kredytu waloryzowanego (...) w zakresie kwoty 270.600 zł. na okres 360 miesięcy.

Dowód: decyzja kredytowa nr (...) z dnia 6 listopada 2007 roku (k. 128-129)

W dniu 7 listopada 2007 r. K. K. zawarła z (...) Bank S.A. w W. Oddział Bankowości Detalicznej w Ł. (którego następcą prawnym jest m-Bank S.A.) umowę nr (...) o kredyt hipoteczny dla osób fizycznych (...) waloryzowany kursem (...). W umowie ustalono m.in., że:

- środki z kredytu zostaną przeznaczone na sfinansowanie zakupu na rynku wtórnym prawa do odrębnej własności lokalu mieszkalnego nr (...) położonego w K. przy ul. (...) oraz pokrycie opłat okołokredytowych (§1 ust. 1A);
- kwota kredytu wynosi 270.600 zł (§1 pkt. 2);
- walutą waloryzacji kredytu jest (...) (§1 ust. 3);
- kwota kredytu wyrażona w walucie waloryzacji na koniec dnia 30 października 2007 r. wg kursu kupna waluty z tabeli banku wynosi 127.545,24 CHF, jednak ma ona charakter informacyjny, albowiem faktyczna wartość kredytu w dniu uruchomienia kredytu może się różnić od powyższej kwoty (1 pkt. 3A);
- okres kredytowania wynosi 360 miesięcy, tj. od dnia 7 listopada 2007 r. do dnia 15 listopada 2037 roku (§ 1 ust. 4);
- wariant spłaty kredytu to malejące raty kapitałowo – odsetkowe, spłacane na dzień 15-ty każdego miesiąca (§ 1 ust. 5 i 6);
- na zabezpieczenie umowy kredytu ustanowiono hipotekę kaucyjną do kwoty 405.900 zł. zł na nieruchomości, której nabycie finansowano z udzielonego kredytu, przelew na rzecz Banku praw z umowy ubezpieczenia nieruchomości od ognia i innych zdarzeń losowych, przelew praw z tytułu umowy ubezpieczenia na życie zawartej przez kredytobiorców (§ 3 ust. 1-4);
- na zabezpieczenie kredytu na okres przejściowy do czasu przedłożenia odpisu księgi wieczystej nieruchomości potwierdzającej wpis hipoteki: ubezpieczenie spłaty kredytu w (...) S.A. (§ 3 ust. 6);
- jako sposób wypłaty kredytu wskazano: kwota 265.000 zł na rachunek wskazany w akcie notarialnym zgodnie z jego zapisami, kwota 5.100 zł na rachunek kredytobiorcy celem pokrycia opłat okołokredytowych (§ 5);
- spłata kredytu będzie następować na podstawie nieodwołalnego w trakcie trwania umowy zlecenia dokonywania przelewu ze wskazanego w umowie rachunku eKonto (§ 6)
- kwota kredytu w walucie (...) zostanie określona na podstawie kursu kupna waluty (...) z tabeli kursowej Banku z dnia i godziny uruchomienia transzy kredytu (§ 7 ust. 1);
- kredyt jest oprocentowany wg zmiennej stopy procentowej, której stopa w dniu wydania decyzji kredytowej ustalona została jako stawka bazowa LIBOR 3M z dnia 30 października 2007 r. powiększona o stałą w całym okresie kredytowania marżę mBanku w wysokości 1,00% (§ 10 ust. 1 i 2);
- kredyt będzie spłacany w miesięcznych ratach kapitałowo-odsetkowych w terminach i kwotach zawartych w harmonogramie spłat, który sporządzony jest w walucie frank szwajcarski (§ 11 ust. 1 i 2);
- raty kapitałowo-odsetkowe oraz raty odsetkowe będą spłacane w złotych polskich po uprzednim ich przeliczeniu wg kursu sprzedaży (...) z tabeli kursowej (...) Bank S.A. obowiązującego na dzień spłaty z godziny 14:50 (§ 11 ust. 4);
- spłata rat będzie się odbywać poprzez pobranie przez mBank środków pieniężnych z rachunku eKonto określonego w § 6 (§ 12 ust. 1);

- kredytobiorca ma uprawnienie do dokonania wcześniejszej spłaty całości lub części kredytu, za co m-Bank nie pobierał prowizji (§ 13);

- w razie nieterminowej spłaty kredytu wierzytelności niespłacone traktowane będą jako zadłużenie przeterminowane, od którego naliczane są odsetki w wysokości określonej w Tabeli Oprocentowania dla należności przeterminowanych w walutach obcych, której wysokość wyznaczana jest jako suma oprocentowania nominalnego i marży banku (§ 16 ust. 1 i 2);

- z chwilą wystawienia bankowego tytułu egzekucyjnego/od dnia wytoczenia powództwa o zapłatę Bank dokonuje przeliczenia wierzytelności na złote po kursie sprzedaży (...) z tabeli kursowej (...) Banku S.A. z dnia wystawienia (...) lub wytoczenia powództwa (§ 16 ust. 3);

- kredytobiorca oświadczył, że został dokładnie zapoznany z warunkami udzielania kredytu złotowego waloryzowanego kursem waluty obcej, w tym zakresie zasad dotyczących spłat kredytu i w pełni je akceptuje. Ponadto oświadczył, że jest świadom ryzyka kursowego związanego z kredytem waloryzowanym i konsekwencji wynikających z niekorzystnych wahań kursu złotego wobec walut obcych i przełożenia na wzrost kosztów obsługi kredytu, jak również że został dokładnie zapoznany z kryteriami zmiany stóp procentowych kredytów oraz zasadami modyfikacji oprocentowania kredytu i w pełni je akceptuje (§ 29).

- integralną część umowy stanowił Regulamin udzielania kredytów i pożyczek hipotecznych dla osób fizycznych – w ramach (...).(§ 26).

Załącznikiem do umowy był Harmonogram spłaty kredytu sporządzony w (...).

Dowód: umowa o kredyt hipoteczny nr (...) z dnia 7 listopada 2007 roku (k. 130-134), Harmonogram spłaty kredytu (k. 146-151).

W regulaminie udzielania kredytów i pożyczek hipotecznych dla osób fizycznych w ramach (...) hipotecznych wskazano m.in.:

- mBank udziela kredytów hipotecznych w złotych polskich posiadaczom eKONTA połączonego z rachunkiem bilansującym (III §1 pkt 1);

- kredyt hipoteczny waloryzowany udzielany jest w polskich złotych, przy jednoczesnym przeliczeniu na wybraną przez kredytobiorcę walutę obcą (III §1 pkt. 4);

- kredyty hipotecznego są oprocentowane według zmiennej stopy procentowej określonej w umowie (III §9 pkt 1);

- sposób ustalania wysokości oprocentowania kredytu oraz tryb i warunki jego zmiany określa umowa (III §9 pkt. 2);

- wysokość każdej raty odsetkowej lub kapitałowo-odsetkowej kredytu hipotecznego waloryzowanego kursem waluty obcej określona jest w tej walucie, natomiast jej spłata dokonywana jest w złotych po uprzednim jej przeliczeniu według kursu sprzedaży danej waluty obcej, określonym w tabeli kursowej (...) Banku S.A. na dzień spłaty (VII §24 pkt. 2);

- wysokość rat odsetkowych i kapitałowo-odsetkowych kredytu hipotecznego waloryzowanego wyrażonego w złotych ulega comiesięcznej modyfikacji w zależności od kursu sprzedaży waluty obcej, według tabeli kursowej (...) Banku S.A. na dzień spłaty (VII §24 pkt. 3);

- wcześniejsza spłata całości kredytu hipotecznego lub raty kapitałowo-odsetkowej kredytu hipotecznego waloryzowanego, a także spłata przekraczająca wysokość raty kredytu hipotecznego waloryzowanego przeliczana jest po kursie sprzedaży danej waluty obcej, ogłaszanym na dzień spłaty (VII §27 pkt. 2);

- w przypadku niespłacenia przez kredytobiorcę części lub całości raty kapitałowo-odsetkowej lub odsetkowej w terminie określonym w harmonogramie spłat kredytu hipotecznego, powstałe zadłużenie traktowane jest jako zadłużenie przeterminowane, w tym niespłacona w terminie kwota kapitału jako kapitał przeterminowany (VIII §30 pkt. 1);

- od kapitału przeterminowanego mBank nalicza odsetki według stopy procentowej dla zadłużenia przeterminowanego, określonej w umowie. Odsetki naliczane są od dnia powstania zadłużenia przeterminowanego do dnia poprzedzającego jego spłatę (VIII §30 pkt. 2);

Dowód: regulamin udzielania kredytów i pożyczek hipotecznych dla osób fizycznych w ramach (...) hipotecznych (k. 136-140).

W dniu 9 listopada 2007 r. K. K. złożyła wniosek o wypłatę transzy kredytu/odblokowanie środków kredytu, wnosząc o wypłatę kwoty 270.600 zł. ze wskazaniem daty wypłaty 13 listopada 2007 r. i nr konta na które ma zostać przelana kwota oraz kwoty 5.100 zł. na jej konto. W dniu 14 listopada 2007 r. na wskazane konto została przelana kwota 265.500 zł., co odpowiadało kwocie 125.312,59 CHF.

Dowód: wniosek o wypłatę transzy kredytu/odblokowanie środków kredytu (k. 141), potwierdzenie realizacji przelewu (k. 144), potwierdzenie uruchomienia kredytu (k. 145)

W okresie od dnia zawarcia umowy do dnia 15 lutego 2022 r. K. K. uiściła na rzecz Banku kwotę 277.522,34 zł.

Dowód: elektroniczne zestawienie operacji na rachunku bankowym (k. 24-28), historia kredytu (k. 29-37), lista operacji na rachunku bankowym (k. 38-41), potwierdzenie wykonania operacji (k. 42-44), historia kredytu (k. 368-377), elektroniczne zestawienie operacji (k. 378)

Pismem z dnia 22 lutego 2021 r. pełnomocnik powódki zwrócił się do pozwanego Banku z przedsądowym wezwaniem do zapłaty domagając się zapłaty kwoty 257.286,67 zł. która to kwota została wpłacona nienależnie w okresie od zawarcia umowy do stycznia 2021 r. wskazując, że zawarta przez strony w dniu 7 listopada 2007 r. umowa o kredyt jest nieważna i strony winny się rozliczyć wg teorii dwóch kondykcji. Do pisma dołączono pełnomocnictwo.

Na pismo powyższe m-Bank S.A. odpowiedział bezpośrednio powódce oświadczając, że wniosek został rozpatrzony negatywnie.

Pismem z dnia 15 marca 2022 r. pełnomocnik powódki powtórzył żądanie zapłaty tym razem wyższej kwoty 257.286,67 zł.

Dowód: przedsądowe wezwanie do zapłaty (k. 49), pełnomocnictwo (k. 50), pismo m-Banku S.A. (k. 53), wezwanie do zapłaty (k. 379-380)

K. K. zawarła umowę w dniu 7 listopada 2007 r., ponieważ potrzebowała środków na zakup mieszkania. Dany bank wybrała bo miał najkorzystniejszą ofertę co do opłat okołokredytowych. Kredyt indeksowany do (...) został jej przedstawiony jako najlepszy dla niej, zarazem najbardziej stabilny i jedyny na jaki miała zdolność kredytową. Powódka nie mogła nic negocjować (próbowała np. zapisy dot. ubezpieczenia kredytu), na okazanym jej wzorze umowy, który przeczytała, miała sprawdzić dane jej dotyczące. W samym mieszkaniu powódka mieszkała dopóki nie przeprowadziła się do większego. Samo mieszkanie, kupione na kredyt z 2007 roku, od ok. dwóch lat wynajmuje, kwota uzyskiwana z najmu starcza tylko na zapłatę raty kredytu.

Powódka, na rozprawie w dniu 27 kwietnia 2022 r. złożyła, w obecności pełnomocnika pozwanego Banku oświadczenie, w którym wskazała, że wnosi o unieważnienie umowy z uwagi na zapisy znajdujące się w treści umowy, niekorzystne dla niej. Oświadczenie złożyła po wcześniejszym uzyskaniu pouczenia, również co do konieczności rozliczenia umowy.

Dowód: zeznania i oświadczenie powódki (k. 393-394)

Powyższy **stan faktyczny Sąd ustalił** na podstawie dokumentów zgromadzonych w aktach sprawy, wskazanych wyżej jako dowody, których autentyczność i wiarygodność nie budziła wątpliwości sądu i nie była kwestionowana przez strony. Sąd uwzględnił również zeznania powódki, które należało ocenić jako wiarygodne. Zeznania złożone przez powódkę znalazły potwierdzenie w dokumentach przedłożonych do sprawy.

Dowód z opinii biegłego pominięto jako całkowicie zbędny dla ustaleń stanu faktycznego koniecznych dla zastosowania przepisów prawa i wydania rozstrzygnięcia w sprawie.

Sąd zważył co następuje:

Powództwo zasługiwało na uwzględnienie.

Należy podnieść, że zawarta przez strony umowa kredytu zawiera niedozwolone postanowienia umowne kształtujące mechanizm waloryzacji świadczeń stron z tytułu umowy według miernika, jakim są kursy waluty obcej – (...). W związku z tym, że umowa kredytu nie może istnieć bez tych postanowień, należy ją uznać za nieważną, a wszelkie świadczenia, jakie powodowie spełnili na rzecz pozwanego Banku tytułem jej wykonania, powinny im zostać zwrócone jako świadczenia nienależne.

• Interes prawny w dochodzeniu roszczenia o unieważnienie umowy

W doktrynie prawa cywilnego wskazuje się, że interes prawny w dochodzeniu roszczenia o ustalenie z art. 189 k.p.c. przysługuje co od zasady jedynie wtedy, gdy powód nie może uzyskać ochrony w drodze dalej idącego roszczenia (np. o zapłatę). Jednocześnie pojawiają się jednak poglądy, że samo istnienie możliwości wytoczenia powództwa o świadczenie nie w każdej sytuacji świadczyć będzie o braku interesu prawnego w żądaniu ustalenia. Brak interesu prawnego wystąpi jedynie wówczas gdy wyrok zasądający świadczenie zapewni pełną (adekwatna do sytuacji prawnej powoda) ochronę prawną jego uzasadnionych interesów. W przypadku gdy sporem o świadczenie nie będą mogły (ze swej natury) być objęte wszystkie uprawnienia istotne z perspektywy ochrony sfery prawnej powoda (wyrok nie będzie wyczerpywał wszystkich płaszczyzn istniejącego sporu objętego stosunkiem prawnym, którego dotyczy żądanie ustalenia), przyjęć należy, że powód ma interes prawny w rozumieniu art. 189 k.p.c. Teza ta będzie aktualna zwłaszcza w tych sytuacjach, w których żądaniem ustalenia objęte jest twierdzenie o nieistnieniu stosunku prawnego. W przypadku zwłaszcza gdy konsekwencje ustalenia nieistnienia stosunku prawnego nie ograniczają się do aktualizacji obowiązku świadczenia przez pozwanego, lecz dotyczą także innych aspektów sfery prawnej powoda (np. wpływają na określenie treści praw i obowiązków powoda jako dłużnika pozwanego), sama możliwość wytoczenia powództwa o świadczenie może nie wyczerpywać interesu prawnego w żądaniu ustalenia. Będzie tak zwłaszcza gdy to pozwany rości sobie według treści stosunku prawnego objętego powództwem z art. 189 k.p.c. określone prawo do świadczenia ze strony powoda (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 22 lipca 2021 r., sygn. akt I ACa 646/20, LEX nr 3164510).

Dokonując oceny sytuacji powódki według treści zapisów umowy kredytu z dnia 7 listopada 2007 r. należy uznać, że powódka nie wywiązała się w całości z obowiązku spłaty kwoty kredytu wraz z należnymi odsetkami. Nie można więc wykluczyć, że nawet po zasądzeniu od strony pozwanej na rzecz powódki zwrotu wszystkich kwot, które powódka świadczyła z tytułu umowy kredytu, strona pozwana nadal będzie uważała powódkę za swojego dłużnika i żądała od niej spłaty kolejnych rat, powołując się na to, że wyrok zasądający świadczenie nie wiąże jej w zakresie znajdujących się w uzasadnieniu wyroku rozważań co do stwierdzenia nieważności umowy. W doktrynie i orzecznictwie prawa cywilnego nadal istnieją bowiem wątpliwości co do zakresu związania motywami uzasadnienia wyroku. Nadto istnieją inne skutki zawartej między stronami umowy kredytu, których nie da się usunąć w drodze powództwa o świadczenie - np. hipoteka ustanowiona na nieruchomości powódki na zabezpieczenie roszczeń Banku z tytułu umowy kredytu, której wykreślenie bez zgody Banku będzie możliwe dopiero po uzyskaniu wyroku ustalającego nieważność umowy bądź spłaceniu przez powódkę w całości zobowiązania z tytułu umowy. Sam fakt, że w przypadku uznania umowy

kredytu za nieważną powódce przysługuje dalej idące roszczenie o świadczenie nie przesądza więc jeszcze o braku interesu prawnego w żądaniu ustalenia nieważności umowy. W ocenie Sądu tylko rozpoznanie roszczenia powódki o ustalenie, że umowa kredytu z dnia 7 listopada 2007 r. jest nieważna, ostatecznie zakończy spór między stronami, zapewni powódce pełną ochronę jej prawnie chronionych interesów i pozwoli na uniknięcie dalszych sporów w przyszłości.

• **Status konsumenta**

Aby ocenić czy kwestionowane przez powódkę postanowienia umowy są postanowieniami niedozwolonymi należy także ustalić, czy powódce przysługiwał status konsumenta. Jak wskazuje art. 22¹ k.c., za konsumenta uważa się osobę fizyczną dokonującą z przedsiębiorcą czynności prawnej niezwiązanej bezpośrednio z jej działalnością gospodarczą lub zawodową. Powódka zawarła umowę kredytu jako osoba prywatna, w celu zakupu odrębnej własności lokalu mieszkalnego nr (...) położonego w K. przy ul. (...). Kredyt został więc zaciągnięty przez powódkę na cele mieszkaniowe, w żaden sposób niezwiązane z prowadzoną przez powódkę działalnością gospodarczą czy zawodową. W odniesieniu do sprornej umowy powódka bez wątplenia posiada status konsumenta.

• **Możliwości negocjacyjne umowy**

Następnie należy rozważyć, czy kwestionowane postanowienia umowy nie zostały indywidualnie uzgodnione między stronami. Sam fakt, że powódka mogła poznać treść postanowień umowy przed jej zawarciem nie przesądza o ich indywidualnym uzgodnieniu. Kluczowe znaczenie ma zaś to, że kwestionowane postanowienia umowy zostały przejęte ze stosowanego u strony pozwanej wzoru. Co więcej, z zeznań powódki wynika, że nie mogła ona negocjować postanowień umowy w ogóle, w tym tych, które dotyczyły mechanizmu indeksacji kredytu do waluty obcej i sposobu przeliczania rat. Z artykułu 3 ust. 2 Dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich wynika, że warunki umowy zawsze zostaną uznane za niewynegocjowane indywidualnie, jeżeli zostały sporządzone wcześniej i konsument nie miał w związku z tym wpływu na ich treść, zwłaszcza jeśli zostały przedstawione konsumentowi w formie uprzednio sformułowanej umowy standardowej. Z uwagi na powyższe należy uznać, że treść postanowień umowy została jednostronnie narzucona powódce przez Bank, a powódka nie miała na nią żadnego realnego wpływu. Nie sposób więc przyjąć, że postanowienia umowy zostały indywidualnie uzgodnione między stronami.

• **Główne świadczenia stron**

Następnie należy pochylić się nad tym, czy kwestionowane zapisy umowy dotyczą głównych świadczeń stron. Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 8 listopada 2012 r. wydanym w sprawie prowadzonej pod sygn. akt I CSK 49/12 (OSNC 2013/6/76) wyraził pogląd, że: „Zasięg pojęcia głównych świadczeń stron, którym ustawodawca posłużył się w art. 385⁽¹⁾ § 1 k.c., może budzić kontrowersje, tym bardziej, że nie ma tu przesądzającego znaczenia to, czy wspomniane świadczenia należą do essentialiae negotii. Z tej przyczyny zasięg odnośnego pojęcia musi być zawsze ustalany in casu, z uwzględnieniem wszystkich postanowień oraz celu zawieranej umowy”. Powyższy pogląd jest zbieżny za stanowiskiem Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej - według TSUE ocena czy dany warunek dotyczy głównego świadczenia umowy powinna zostać dokonana obiektywnie i na gruncie konkretnej umowy na płaszczyźnie prawnej i ekonomicznej, z uwzględnieniem struktury umowy (por. wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z 30 kwietnia 2014 r. w sprawie Kasler, sygn. C-26/13, ZOTSiS 2014/4/I-282). Tut. Sąd w pełni podziela przytoczone wyżej stanowiska Sądu Najwyższego i Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej, przychylając się do twierdzenia, że zakres pojęcia „postanowienia określające główne świadczenia stron” z art. 385⁽¹⁾ § 1 k.c. nie jest zbieżny z zakresem pojęcia „essentialiae negotii umowy” i na gruncie konkretnej umowy możliwe jest uznanie postanowień niebędących jej essentialiae negotii za „postanowienia określające główne świadczenia stron”.

Z kolei w wyroku z dnia 3 października 2019 r. w sprawie C-260/18, K. Dziubak, J. Dziubak v Raiffeisen Bank International AG, Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej wprost wypowiedział się na temat oceny zapisów umowy kształtujących mechanizm waloryzacji kwoty kredytu według kursu waluty obcej jako postanowień

kształtujących główne świadczenia stron: 44. (...) w okolicznościach w postępowaniu głównym – gdy z informacji dostarczonych przez sąd odsyłający, opisanych w pkt 35 i 36 niniejszego wyroku wydaje się wynikać, że unieważnienie klauzul zakwestionowanych przez kredytobiorców doprowadziłoby nie tylko do zniesienia mechanizmu indeksacji oraz różnic kursów walutowych, ale również – pośrednio – do zaniknięcia ryzyka kursowego, które jest bezpośrednio związane z indeksacją przedmiotowego kredytu do waluty. Tymczasem Trybunał orzekł już, że klauzule dotyczące ryzyka wymiany określają główny przedmiot umowy kredytu, takiej jak ta w postępowaniu głównym, w związku z czym obiektywna możliwość utrzymania obowiązywania przedmiotowej umowy kredytu wydaje się w tych okolicznościach niepewna (zob. podobnie wyrok z dnia 14 marca 2019 r., Dunai, C 118/17, EU:C:2019:207, pkt 48, 52 i przytoczone tam orzecznictwo). Powyższe zagadnienie było rozpatrywane również przez Sąd Najwyższy, który w wyroku z dnia 4 kwietnia 2019 r., III CSK 159/17, wprost wskazał, że klauzula indeksacyjna w umowie kredytu określa wysokość głównego świadczenia kredytobiorcy.

• Występowanie pozytywnych przesłanek abuzywności wskazanych postanowień

Z przepisu art. 353¹ k.c. wynika, że strony zawierające umowę mogą ułożyć stosunek prawny według swego uznania, byleby jego treść lub cel nie sprzeciwiały się właściwości (naturze) stosunku, ustawie ani zasadom współzycia społecznego. Sam mechanizm indeksacji, a także związana z nim zasada oprocentowania, nie jest sprzeczna z naturą stosunku kredytu, a wręcz przeciwnie – zawarcie umowy kredytu indeksowanego stanowi możliwy wariant konstrukcji ogólnej umowy kredytu bankowego. Gdyby indeksacja była sprzeczna z naturą stosunku kredytu, kredyty indeksowane nie zostałyby wskazane przez ustawodawcę (co prawda później niż strony zawarły umowę kwestionowaną w sprawie niniejszej) w przepisach Prawa bankowego jako jeden z rodzajów umów kredytowych. Ryzyko zmiany kursu waluty przyjętej jako miernik wartości świadczenia z zasady może wywoływać konsekwencje dla obu stron – w przypadku podwyższenia kursu podwyższając wartość zobowiązania kredytobiorcy w stosunku do pierwotnej kwoty wyrażonej w walucie wypłaty, a w przypadku obniżenia kursu – obniżając wysokość jego zadłużenia w tej walucie, co powoduje też zmniejszenie świadczenia należnego kredytodawcy.

Zgodnie z art. 385¹ § 1 k.c., postanowienia umowy zawieranej z konsumentem nieuzgodnione indywidualnie nie wiążą go, jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy (niedozwolone postanowienia umowne); nie dotyczy to postanowień określających główne świadczenia stron, w tym cenę lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny. Jeżeli postanowienie umowy zgodnie z § 1 nie wiąże konsumenta, strony są związane umową w pozostałym zakresie (art. 385¹ § 2 k.c.). Nieuzgodnione indywidualnie są te postanowienia umowy, na których treść konsument nie miał rzeczywistego wpływu. W szczególności odnosi się to do postanowień umowy przejętych z wzorca umowy zaproponowanego konsumentowi przez kontrahenta (art. 385¹ § 3 k.c.). Ciężar dowodu, że postanowienie zostało uzgodnione indywidualnie, spoczywa na tym, kto się na to powołuje (art. 385¹ § 4 k.c.). Oceny zgodności postanowienia umowy z dobrymi obyczajami dokonuje się według stanu z chwili zawarcia umowy, biorąc pod uwagę jej treść, okoliczności zawarcia oraz uwzględniając umowy pozostające w związku z umową obejmującą postanowienie będące przedmiotem oceny (art. 385² k.c.). Przytoczone przepisy zostały wprowadzone do Kodeksu cywilnego jako implementacja Dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich.

Zgodnie z treścią umowy wysokość zobowiązania powódki (konsumenta) była przeliczana z zastosowaniem dwóch rodzajów kursu waluty indeksacyjnej – kredyt wg kursu kupna, zaś rata wg kursu sprzedaży. W obu przypadkach chodziło o kursy banku publikowane w Tabeli kursów kupna/sprzedaży. Bank miał zatem jednostronną swobodę w zakresie ustalania kursu waluty indeksacyjnej. Umowa została zawarta na podstawie wzoru opracowanego i stosowanego przez bank. Powódka mogła wybrać rodzaj kredytu, który najbardziej jej odpowiadał, uzgodnić kwotę kredytu w walucie polskiej, czy marżę i wysokość prowizji, natomiast nie miała możliwości uzgadniania z bankiem wszystkich pozostałych postanowień. Powódka dopatruje się abuzywności kwestionowanych postanowień umowy w odniesieniu do dwóch aspektów – po pierwsze z uwagi na to, że kursy waluty (...), po których przeliczane były zobowiązania z tytułu umowy, mogły być ustalane przez Bank w sposób arbitralny i według nieznanymi powodom

kryteriów, po drugie z uwagi na niedoinformowanie powódki o ryzyku kursowym i nierównomierne obciążenie stron umowy tym ryzykiem. Ryzykiem kursowym w całości obciążony został kredytobiorca.

Dalsze rozważania co do oceny kwestionowanych przez powódkę postanowień umowy na gruncie art. 385¹ k.c. Sąd przeprowadzi osobno co do co do klauzuli indeksacyjnej - rozumianej jako sposób ustalania kursu waluty obcej, po którym przeliczane są zobowiązania z tytułu umowy oraz co do klauzuli ryzyka kursowego – rozumianej jako sam mechanizm przeliczania świadczeń z tytułu umowy według kursu waluty obcej.

- ***Klauzula indeksacyjna.***

Klauzula indeksacyjna zawarta została w kwestionowanych przez powódkę postanowieniach umowy kredytu hipotecznego. Przewidywała ona, że zobowiązania stron z tytułu umowy kredytu przeliczane będą według kursów waluty (...) określonych w Tabeli Kursów obowiązującej w Banku. Kwota kredytu wypłacona powódce w złotych polskich miała być przeliczana na kwotę w walucie (...) zgodnie z kursem kupna (...) według Tabeli Kursów obowiązującej w Banku w dniu uruchomienia kredytu lub jego transzy. Kwoty rat kredytu uiszczanych przez powódkę w walucie złoty polski miały zaś być przeliczane na kwoty w walucie (...) z zastosowaniem kursu sprzedaży obowiązującego w dniu płatności raty zgodnie z Tabelą Kursów Banku.

Jako że jak ustalono już powyżej, kwestionowane przez powódkę postanowienia umowne określają główne świadczenia stron, konieczne jest ustalenie, czy ich treść jest jednoznaczna. Pojęcie „jednoznacznie” zastosowane w art. 385¹ § 1 k.c. należy interpretować w odniesieniu do treści art. 4 ust. 2 Dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich. Zgodnie z powołanym wyżej przepisem, ocena nieuczciwego charakteru warunków nie dotyczy ani określenia głównego przedmiotu umowy, ani relacji ceny i wynagrodzenia do dostarczonych w zamian towarów lub usług, o ile warunki te zostały wyrażone prostym i zrozumiałym językiem. „Jednoznacznie” w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c. oznacza więc „prostym i zrozumiałym językiem”.

W orzecznictwie Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej zapadłym na gruncie Dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich ugruntowany jest pogląd, że wymóg wyrażenia warunku umownego prostym i zrozumiałym językiem oznacza, że w wypadku umów kredytowych instytucje finansowe muszą zapewnić kredytobiorcom informacje wystarczające do podjęcia przez nich świadomych i rozważnych decyzji. W tym względzie wymóg ów oznacza, że warunek dotyczący ryzyka kursowego musi zostać zrozumiany przez konsumenta zarówno w aspekcie formalnym i gramatycznym, jak i w odniesieniu do jego konkretnego zakresu, tak aby właściwie poinformowany oraz dostatecznie uważny i rozsądny przeciętny konsument mógł nie tylko dowiedzieć się o możliwości wzrostu lub spadku wartości waluty obcej, w której kredyt został zaciągnięty, ale również oszacować - potencjalnie istotne - konsekwencje ekonomiczne takiego warunku dla swoich zobowiązań finansowych (por. wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 20 września 2018 r., C-51/17, O. Bank (...). i O. Faktoring K. Z. v. T. I. i E. K., (...) 2018, nr 9, poz. I-750; wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 20 września 2017 r., C-186/16, R. A. i in. v. (...) SA, LEX nr 2355193).

Przechodząc do oceny postanowień umowy kształtujących klauzulę indeksacyjną pod kątem sprzeczności z dobrymi obyczajami oraz rażącego naruszenia interesów konsumentów należy w pierwszej kolejności podkreślić, że kursy kupna i sprzedaży (...) określone w Tabeli wpływały bezpośrednio na wysokość obciążania finansowego powódki z tytułu umowy kredytu. Na podstawie kursu kupna (...) przeliczano bowiem wypłaconą powódce kwotę kredytu na kwotę w walucie (...), która służyła następnie do określenia wysokości rat kapitałowych kredytu w walucie (...). Na podstawie kursu sprzedaży (...) przeliczano zaś spłacane przez powódkę raty kredytu z waluty złoty polski na walutę (...). Kolejno należy zauważyć, że Tabela Kursów była opracowywana przez Bank, który udzielił powódce kredytu. W braku określenia jakichkolwiek zasad, według których kształtowany miał być kurs kupna i sprzedaży (...) wskazany w Tabeli należy przyjąć, że kurs ten mógł być kształtowany w sposób dowolny. Bez znaczenia pozostaje tutaj fakt, że w rzeczywistości kursy walut w Tabeli Kursów Banku były ustalane na podstawie kursów walut na rynku międzybankowym. Postanowienia umowy kredytu oraz Regulaminu dotyczące Tabeli były na tyle niejasne,

że na ich podstawie Bank mógł określać zawierane w Tabeli kursy kupna i sprzedaży (...) bez żadnego odniesienia do obiektywnych kryteriów, kierując się wyłącznie własnym uznaniem. Jednocześnie konsumenci nie mogli w żaden sposób zweryfikować, czy kursy kupna i sprzedaży dewiz dla (...) są prawidłowe. W umowie nie określono przecież żadnych kryteriów, według których mogliby tą prawidłowość oceniać.

Takie ukształtowanie klauzuli indeksacyjnej z pewnością naruszało w sposób rażący interesy powódki jako konsumenta. Brak możliwości określenia potencjalnej wysokości kursów kupna i sprzedaży dewiz dla (...), od których zależała wysokość salda kredytu wyrażonego w (...) oraz wysokość rat kredytu wyrażonych w (...) i spłacanych w walucie złoty polski, nie pozwalał bowiem powódce na racjonalną ocenę ekonomicznego obciążenia związanego z umową kredytu oraz uniemożliwiał jej weryfikację prawidłowości ustalanych przez Bank kursów kupna i sprzedaży (...), a tym samym prawidłowości rozmiaru nałożonych na nią obciążeń finansowych z tytułu umowy. Jednocześnie ukształtowanie zapisów w umowie w taki sposób, że określenie zarówno kursów kupna i sprzedaży dewiz dla (...), jak i kryteriów, według których kursy te będą ustalane, zostało pozostawione w wyłącznej gestii Banku, tworzy szerokie pole do nadużyć Banku na szkodę konsumenta.

Następnie należy zaznaczyć, że dobre obyczaje wymagają, aby pozycja kontraktowa konsumenta i przedsiębiorcy była równoważna, a jeżeli równoważna nie jest – żeby uprzywilejowanie którejkolwiek ze stron miało racjonalne i sprawiedliwe uzasadnienie. Sąd nie widzi żadnego racjonalnego i sprawiedliwego uzasadnienia dla pozostawienia decyzji o wysokości kursów kupna i sprzedaży (...) wyłącznie w rękach Banku, na podstawie nieokreślonych kryteriów, bez żadnych mechanizmów, które pozwalałyby na weryfikację wysokości tych kursów przez konsumenta. Kwestionowane zapisy umowy bez wątpienia należy więc uznać za sprzeczne z dobrymi obyczajami.

• **Klauzula ryzyka kursowego.**

Kwestionowane przez powódkę postanowienia umowy składają się razem również na klauzulę ryzyka kursowego. Jako, że jak ustalono już powyżej, postanowienia te określają główne świadczenia stron, konieczne jest ustalenie, czy ich treść jest jednoznaczna. W ocenie Sądu na gruncie niniejszej sprawy nie można uznać postanowień umowy określających klauzulę ryzyka kursowego za jednoznaczne. Decydujące znaczenie miały tu uchybienia Banku zaistniałe na etapie przed zawarciem umowy oraz trakcie jej zawierania – Bank nie przekazał powódce informacji dotyczących ryzyka kursowego, dzięki którym mogłaby się ona orientować co do przewidywalnych poziomów wzrostu lub spadku kursów waluty (...) oraz przełożenia wzrostu lub spadku tych kursów na jej obciążenie ekonomiczne związane z umową.

Jak wskazano już poprzednio, powódka potrzebowała środków finansowych na inwestycję związaną z realizacją jej potrzeb mieszkaniowych. Inwestycja miała być finansowana ze środków pieniężnych w walucie złoty polski, w tej samej walucie powódka chciała spłacać raty kredytu. Powódka była więc zainteresowana uzyskaniem kredytu wypłacanego w walucie złoty polski i którego raty miały być również spłacane w walucie złoty polski. Ponieważ powódka nie uzyskała zdolności finansowej zaciągnięcia kredytu w PLN, zdecydowała się na kredyt indeksowany do waluty (...), której wysokość na moment zawierania umowy kształtowała się na poziomie znacznie niższym niż w przypadku kredytu w walucie złoty polski nieindeksowanego do waluty obcej, kredytu indeksowanego do waluty obcej innej niż (...) bądź czystego kredytu walutowego w walucie innej niż (...). Nie można oczywiście twierdzić, że powódka nie była w ogóle świadoma tego, że kursy waluty (...) mogą wzrosnąć. Jest to wiedza powszechna, którą posiada każda przeciętnie zorientowana dorosła osoba. Jednocześnie należy jednak zauważyć, że same postanowienia umowy tworzące mechanizmy przeliczania zobowiązania powódki według kursów waluty (...) były rozrzucone po całej umowie i sformułowane w sposób bardzo oględny. Nie dawały więc jasnego obrazu powiązań pomiędzy wysokością kwoty kredytu wypłacanej powódce w złotych polskich i wysokością rat kredytu spłacanych przez nią również w złotych polskich a kursami waluty (...) i ich wpływem na wysokość salda kredytu w (...) oraz w złotych polskich oraz rat kredytu spłacanych w walucie złoty polski. Mechanizm indeksacji kwoty kredytu do waluty (...) powodował zaś, że wysokość obciążenia powódki związanego ze spłatą kredytu (które to obciążenie należy oceniać w odniesieniu do kwot w walucie złoty polski, ponieważ w tej walucie chciała uzyskać finansowanie i w tej walucie uzyskiwała dochody) w całym okresie 30 lat obowiązywania umowy podlegała dużym wahaniom. Mogły to być wahania

korzystne dla powódki powodujące zmniejszenie wysokości salda kredytu i rat spłacanych w walucie złoty polski i w efekcie mogące prowadzić do tego, że spłaci ona kapitał kredytu z wykorzystaniem niższej kwoty wyrażonej w walucie złoty polski niż kwota wypłacona jej przez Bank, jak i niekorzystne dla powódki, powodujące zwiększenie wysokości rat i w efekcie mogące prowadzić do tego, że spłaci ona kapitał kredytu z wykorzystaniem wyższej kwoty wyrażonej w walucie złoty polski niż kwota wypłacona jej przez Bank. Podkreślenia wymaga przy tym, że za sytuację niekorzystną dla powódki należy uznać wzrost wysokości rat spłacanych w złotych polskich nie tyle w całym okresie, na który zawarta została umowa, lecz nawet przez pewien jego wycinek, obejmujący kilka - kilkanaście miesięcy. Rata kredytu jest comiesięcznym znaczącym obciążaniem dla kredytobiorcy, a jej nieuregulowanie wiązać się może z bardzo niekorzystnymi dla niego konsekwencjami - począwszy od naliczania odsetek karnych za opóźnienie w spłacie raty, skończywszy na wypowiedzeniu umowy kredytu i postawieniu całego zobowiązania w stan natychmiastowej wykonalności. Nawet więc okresowy, znaczący wzrost raty kredytu może prowadzić do poważnego zachwiania płynności finansowej kredytobiorcy.

W ocenie Sądu należyta informacja o obciążającym powódkę ryzyku kursowym związanym z zawarciem umowy kredytu indeksowanego do waluty obcej powinna polegać co najmniej na:

- okazaniu kredytobiorcy wykresu obrazującego zmiany kursów waluty obcej w okresie adekwatnym do okresu, na który ma zostać zawarta umowa. W przypadku umowy kredytu zawartej przez powódkę powinien być to wykres obrazujący zmiany kursów (...) w okresie przynajmniej od stycznia 1995 r. do czerwca 2007 r. (czyli w zakresie od ok. 1,8 styczniu 1995 r. do ok. 2,4 w listopadzie 2007 r. – dane dotyczące średniego kursu NBP). Sąd uważa wskazany wyżej okres za adekwatny, ponieważ obrazuje on wahania kursów waluty na przestrzeni wielu lat, przy zmiennej sytuacji gospodarczej w kraju i na świecie. Jednocześnie jest to okres już po rozpoczęciu reformy walutowej – denominacji złotego, kiedy w Polsce rozwijała się i stabilizowała gospodarka wolnorynkowa, będąca modelem gospodarczym obowiązującym do dnia zawarcia umowy kredytu (i do chwili obecnej);
- wyjaśnieniu, że kwota kredytu w walucie złoty polski zostanie przeliczona na kwotę w walucie obcej po kursie waluty, jaki będzie obowiązywał zgodnie z umową w dniu wypłaty kwoty kredytu;
- wyjaśnieniu, że kurs waluty, do której indeksowana jest kwota kredytu, przekłada się bezpośrednio na wysokość salda kredytu w walucie obcej – przy jednoczesnym pokazaniu kredytobiorcy symulacji obejmującej co najmniej, jakie będzie saldo kapitału kredytu w walucie obcej przy aktualnym kursie, przy najwyższym kursie odnotowanym na okazanym kredytobiorcy wykresie oraz przy kursie znajdującym się pośrodku pomiędzy kursem aktualnym i najwyższym kursem odnotowanym na okazanym kredytobiorcy wykresie;
- wyjaśnieniu, że kurs waluty, do której indeksowana jest kwota kredytu, przekłada się bezpośrednio na wysokość salda kredytu wyrażonego w złotych polskich oraz rat kredytu wyrażonych w złotych polskich - przy jednoczesnym pokazaniu kredytobiorcy symulacji tego, jakie będzie saldo kapitału kredytu w walucie złoty polski oraz rat kredytu w walucie złoty polski przy aktualnym kursie, przy najwyższym kursie odnotowanym na okazanym kredytobiorcy wykresie oraz przy kursie znajdującym się pośrodku pomiędzy aktualnym i najwyższym kursem odnotowanym na okazanym kredytobiorcom wykresie;
- podkreśleniu, że kursy waluty (...) mogą wzrosnąć ponad poziom wskazany powódce na wykresie, ponieważ są one powiązane ze zmienną sytuacją gospodarczą w Polsce, w Szwajcarii oraz na świecie.

Tylko takie informacje pozwalają na uświadomienie kredytobiorcy, że kursy waluty obcej na przestrzeni kilkunastu – kilkudziesięciu lat mogą podlegać naprawdę dużym wahanom i że wahania te wpływają bezpośrednio zarówno na wysokość wypłacanej kredytobiorcy kwoty kredytu, jak i na rozmiar obciążeń wynikających z umowy. Pozwalają też na ocenienie przez kredytobiorcę, czy będzie w stanie spełniać świadczenia z tytułu umowy przy założeniu, że jego obciążenia wzrosną (choćby tylko chwilowo) do najwyższego zakresu przewidywalnego w momencie zawierania umowy i czy proporcja pomiędzy świadczeniem uzyskanym na mocy umowy od Banku a świadczeniem, jakie będzie musiał spełnić na rzecz Banku, jest dla niego do zaakceptowania.

Natomiast informacje przekazywane powódce przez Bank przed podpisaniem umowy kredytu były zbyt lakoniczne. Powódka podpisała oświadczenia o świadomości istnienia ryzyka związanego z produktem, iż niekorzystna zmiana kursu spowoduje wzrost comiesięcznych rat kredytu oraz wartości całego zaciągniętego zobowiązania. Brak jest jednak sprecyzowania w jakim zakresie powódka winna była oczekiwać tej niekorzystnej zmiany i jak w rzeczywistości ta rata może się zmienić.

Z powyższej analizy wynika, że informacje, które Bank przekazał powódce na etapie przed zawarciem umowy kredytu, nie były wystarczające do tego, aby w pełni zdała sobie ona sprawę z ryzyka kursowego wiążącego się z umową oraz z jego potencjalnymi skutkami. Wynikało z nich co prawda, że wysokość raty kredytu jest uzależniona od wysokości kursu (...) i może ulec pewnym zmianom na niekorzyść kredytobiorcy, jednakże twierdzenia te sprowadzały się jedynie do ogólnych twierdzeń, w żaden sposób tego ryzyka nie obrazując. Z informacji, które powódce mógł przekazać Bank, wynikał przede wszystkim jeden wniosek, oczywisty dla każdego, kto mógłby się z tymi informacjami zapoznać: że kredyt indeksowany do waluty (...) ze względu na niższą ratę jest znacznie korzystniejszy od kredytu nieindeksowanego w walucie złoty polski. Informacje te w istocie zacierają więc obraz ryzyka kursowego, skupiając się na uwypukleniu zalet umowy kredytu indeksowanego do waluty (...) przy jednoczesnym zbagatelizowaniu jej wad, w tym w szczególności zagrożeń związanych z ryzykiem kursowym. Ze względu na niedoinformowanie powódki o ryzyku kursowym nie mogła ona prawidłowo ocenić wpływu wahań kursów waluty (...) na jej sytuację ekonomiczną – czyli tego, do jakiej rozsądnie przewidywalnej na moment zawarcia umowy wysokości może wzrosnąć saldo kredytu wyrażone w walucie złoty polski oraz rata kredytu spłacana w walucie złoty polski i czy będzie ona w stanie udźwignąć obciążenie finansowe związane z takim wzrostem. Brak należytej informacji o ryzyku kursowym i jego skutkach przesądza, że kwestionowane postanowienia umowy nie mogą zostać uznane za sformułowane w sposób jednoznaczny.

Następnie należy zauważyć, że mechanizm indeksacji kwoty kredytu do waluty obcej minimalizował zagrożenie związane z ryzykiem kursowym po stronie Banku. Kredyty indeksowane do walut obcych były ujmowane w wewnętrznej dokumentacji księgowej Banku jako kredyty walutowe, a Bank uzyskiwał środki na pokrycie tych kredytów nie w walucie złoty polski, lecz w walucie indeksacji. Mechanizm indeksacji w umowach kredytu był skonstruowany w taki sposób, że niezależnie od wysokości kursów waluty (...) do waluty złoty polski Bank otrzymywał od kredytobiorcy kwoty rat w walucie złoty polski odpowiadające wartością kwocie raty wyrażonej w walucie (...) czyli, że w każdym wypadku kwoty otrzymane od powódki tytułem spłaty rat kredytu pokryją zobowiązania Banku zaciągnięte celem sfinansowania kredytu. Z kolei zagrożenie związane z ryzykiem kursowym po stronie powódki nie było w żaden sposób ograniczone. Powódka pobrała kwotę kredytu w walucie złoty polski i spłacała ją również z wykorzystaniem środków pieniężnych w walucie złoty polski. W umowie kredytu nie było żadnego mechanizmu, który gwarantowałby, że przy zmianach kursów waluty (...) obciążenie powódki z tytułu spłaty kapitałowej części rat kredytu nie będzie wzrastało i że ostatecznie kwota spłaconych przez powódkę rat kapitałowych kredytu w walucie złoty polski nie przekroczy wypłaconego jej kapitału kredytu. Ryzyko kursowe zostało więc rozłożone pomiędzy stronami w nierównomierny sposób. Należy przy tym podkreślić, że ten brak równomierności w ponoszeniu ryzyka kursowego nie był powódce wiadomy, ponieważ nie uzyskała na ten temat żadnych informacji od Banku.

Jednocześnie trudno jest przyjąć, że Bank nie zdawał sobie sprawy z ryzyka walutowego obciążającego powódkę. Umowa kredytu została zawarta z wykorzystaniem opracowanego przez Bank wzoru, z pewnością znał on więc zasady działania mechanizmu indeksacji kredytu do waluty (...) i jego przełożenie na wysokość salda kredytu i rat kredytu spłacanych przez powódkę w walucie złoty polski. Bank był również świadomy tego, że powódka będzie spłacała raty kredytu wykorzystując do tego uzyskiwane przez nią środki finansowe w walucie złoty polski – przed zawarciem umowy uzyskał od powódki informacje o uzyskiwanych przez nią dochodach, ponieważ informacja ta była konieczna dla oceny zdolności kredytowej powódki. Było więc dla Banku jasne, że wszelkie wahania kursów waluty (...) będą miały przełożenie na rzeczywiste obciążanie powódki z tytułu umowy kredytu.

W ocenie Sądu brak należytego poinformowania powódki przez Bank o ciąży na niej ryzyku kursowym przy jednoczesnym przeliczeniu potencjalnych niekorzystnych skutków związanych z istnieniem tego ryzyka z Banku

na powódkę świadczy o tym, że postanowienia umowy kształtujące mechanizm indeksacji uznać należy za rażąco naruszające interesy powódki jako konsumenta. Każdy racjonalny konsument podejmuje decyzje o zaciągnięciu długoterminowego zobowiązania na podstawie oceny, jaką będzie proporcja pomiędzy korzyściami uzyskanymi w wyniku zaciągnięcia tego zobowiązania a obciążeniami z nim związanymi, jaki będzie przewidywalny rozmiar obciążeń związanych z tym zobowiązaniem i czy będą to obciążenia, które jest gotów ponieść. W interesie konsumenta leży bowiem zaciąganie zobowiązań, które – według dostępnych mu informacji – będą dla niego korzystne i nie będą dla niego nadmiernym obciążeniem. Tymczasem w przedmiotowej sprawie zaniedbania Banku w zakresie przedstawienia powódce odpowiedniej informacji o ryzyku kursowym związanym z umową kredytu indeksowanego do waluty (...) i jego potencjalnych skutkach doprowadziły do tego, że powódka zdecydowała się zaciągnąć taki kredyt, nie zdając sobie w pełni sprawy z zakresu ryzyka kursowego, związku pomiędzy ryzykiem kursowym i rozmiarem obciążeń powódki związanych z umową oraz tego, jak może się kształtować proporcja pomiędzy świadczeniem uzyskanym przez powódkę od Banku a świadczeniami, jakie ona będzie spełniała na rzecz Banku. Powódce została więc odebrana możliwość podjęcia rozsądnej i przemyślanej decyzji, opartej na pełnym rozważeniu wad i zalet zaproponowanej jej umowy kredytu, co rażąco naruszyło jej interesy. Również ukształtowanie mechanizmu indeksacji w taki sposób, że ryzyko kursowe z nim związane tworzyło zagrożenia wyłącznie po stronie kredytobiorcy przy jednoczesnym zabezpieczeniu interesów Banku nie może zostać ocenione pozytywnie pod kątem ochrony interesów konsumenta. Takie ukształtowanie mechanizmu indeksacji w sposób ewidentny godzi w te interesy.

Jednocześnie postanowienia umowy kształtujące mechanizm indeksacji są sprzeczne z dobrymi obyczajami. W stosunkach pomiędzy przedsiębiorcami a konsumentami dobre obyczaje wymagają, aby w sytuacji, gdy przewidywany rozmiar obciążeń związanych z długoterminowym zobowiązaniem nie jest możliwy do oceny na podstawie informacji, które powinien posiadać każdy rozsądny konsument, aby przedsiębiorca dostarczył konsumentowi informacji pozwalających na taką ocenę. Jak wielokrotnie wskazano już wyżej, przed zawarciem umowy Bank nie dostarczył takich informacji powódce. Jako naruszenie dobrych obyczajów należy również postrzegać takie ukształtowanie postanowień tworzących mechanizm indeksacji, że gwarantują one minimalizację zagrożeń związanych z ryzykiem kursowym po stronie Banku przy jednoczesnym braku ograniczenia w jakikolwiek sposób zagrożeń związanych z ryzykiem kursowym po stronie konsumentów. Dobre obyczaje wymagają, aby pozycja kontraktowa konsumenta i przedsiębiorcy była równoważna, a jeżeli równoważna nie jest – żeby uprzywilejowanie którejkolwiek ze stron miało racjonalne i sprawiedliwe uzasadnienie. Tymczasem przerzucenie ryzyka kursowego z Banku na konsumenta równowagę kontraktową stron narusza i prowadzi do niczym nieuzasadnionego uprzywilejowania interesów przedsiębiorcy kosztem interesów konsumentów.

- ***Skutki usunięcia z umowy niedozwolonych klauzul: indeksacyjnej i ryzyka walutowego***

Skoro ww. postanowienia umowy są niedozwolonymi postanowieniami umownymi w rozumieniu art. 385¹ k.c. to należy uznać, że nie wiążą one powódki z mocy samego prawa od dnia zawarcia spornej umowy. Jednocześnie jednak z art. 385¹ § 2 k.c. wynika, że eliminacja niedozwolonych postanowień umowy co do zasady nie powinna prowadzić do jej nieważności, lecz do związania stron umową w pozostałym zakresie, z pominięciem niedozwolonych postanowień. Po usunięciu kwestionowanych postanowień umowa kredytu przybiera kształt umowy kredytu w walucie złoty polski, bez indeksacji do waluty (...), z oprocentowaniem określonym według stawki referencyjnej LIBOR 3M. Postanowienia dotyczące mechanizmu indeksacji do waluty (...) dotyczą głównych świadczeń stron i ich wprowadzenie pozwoliło na zastosowanie w umowie oprocentowania według stawki referencyjnej odpowiedniej dla waluty (...), a tym samym obniżenie w początkowym okresie obowiązywania umowy wysokości rat kredytu w stosunku do rat kredytu nieindeksowanego do waluty (...). Skoro bez postanowień umowy kredytu, które zostały uznane za abuzywne, brak byłoby zgodnego zamiaru stron w rozumieniu art. 65 § 2 k.c. co do zawarcia umowy kredytu, umowę tą należy uznać za nieważną w całości.

- ***Roszczenie o zwrot świadczenia nienależnego***

Zważając na fakt, iż umowa kredytu jest nieważna, to wszelkie świadczenia spełnione przez powódkę na mocy tej umowy uznać należy za świadczenia nienależne w rozumieniu art. 410 § 2 k.c., podlegające zwrotowi na mocy art. 405 w zw. z art. 410 § 1 k.c.

Odnosząc się do tego zarzutu należy zaznaczyć, że w orzecznictwie definitywnie przyjęto, że w przypadku wzajemnych rozliczeń banku i konsumentów dokonywanych na tle nieważnych umów kredytu waloryzowanych do waluty obcej zastosowanie ma teoria dwóch kondykcji. Jak bowiem stwierdził Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 7 maja 2021r. (sygn. akt III CZP 6/21), której nadał moc zasady prawnej „Jeżeli bez bezskutecznego postanowienia umowa kredytu nie może wiązać, konsumentowi i kredytodawcy **przysługują odrębne roszczenia o zwrot świadczeń pieniężnych spełnionych w wykonaniu tej umowy** (art. 410 § 1 w związku z art. 405 k.c.). Podobne zapatrywanie wyraził Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 16 lutego 2021r. (sygn. akt III CZP 11/20), w której stwierdził, że stronie, która w wykonaniu umowy kredytu, dotkniętej nieważnością, spłacała kredyt, przysługuje roszczenie o zwrot spłaconych środków pieniężnych jako świadczenia nienależnego (art. 410 § 1 w związku z art. 405 k.c.) niezależnie od tego, czy i w jakim zakresie jest dłużnikiem banku z tytułu zwrotu nienależnie otrzymanej kwoty kredytu”. Mając na uwadze powyższe stanowisko należy wskazać, że fakt, iż bank posiada wierzytelność o zwrot świadczenia z tytułu nieważnej umowy nie wpływa na obowiązek banku zwrotu świadczenia powódce, które jest niezależne od wierzytelności banku.

Zaznaczyć należy, że wymagalność roszczeń zarówno powódki jak i pozwanego Banku o zwrot świadczeń nienależnych i ewentualnie dalszych nastąpiła w dniu 27 kwietnia 2022 r., kiedy to powódka podczas rozprawy, w obecności pełnomocnika pozwanego Banku, złożyła oświadczenia o tym, że nie wnosi o utrzymanie umowy w mocy, a wnosi o stwierdzenie jej nieważności. Jest to zarazem data wydania wyroku przez sąd I instancji, w którym sąd ustalił nieważność umowy, a więc data gdy doszło do przesądzenia sporu zaistniałego między stronami co do tego czy umowa jest/nie jest ważna.

• **Koszty postępowania**

O kosztach postępowania Sąd orzekł na podstawie art. 100 k.c., biorąc pod uwagę, że powódka wygrała proces niemal w całości. Bank jako strona przegrywająca sprawę co do kwoty należności głównej oraz co do ustalenia nieważności umowy zobowiązany jest do zwrotu powódce wszystkich niezbędnych kosztów celowej obrony. Na koszty te w wysokości 11.817 zł złożyły się: opłata od pozwu w kwocie 1.000 zł; wynagrodzenie dla profesjonalnego pełnomocnika powodów w osobie adwokata w kwocie 10.800 zł (§ 2 pkt 7 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie); opłata skarbową od pełnomocnictwa w wysokości 17 zł.